

“Έρευνα:

Η Σχολική Βιβλιοθήκη προωθεί την ανάγνωση με εξυπνάδα και περιέργεια”

Filippo Maragotto

Στοιχεία πρωτοτύπου: Inchiestadi: Filippo Maragotto

“La biblioteca scolastica: fa leggere con astuzia e curiosità”, *La Difesa del Popolo: il settimanale diocesano*, 25-10-2009

Μετάφραση: Χριστίνα Ταμπουρατζή

«Σήμερα, ίσως περισσότερο από ποτέ άλλοτε, ο σχολικός βιβλιοθηκονόμος αποτελεί το βασικό πρόσωπο που θα «δώσει ζωή» και θα θέσει σε λειτουργία τον ιδιαίτερο χώρο που αντιπροσωπεύει η βιβλιοθήκη μέσα στα σχολεία. Ένα μαγικό χώρο, που επιτελεί ζωτική παιδαγωγική λειτουργία σε κάθε στάδιο της ανάπτυξης, από το παιδί προσχολικής ηλικίας μέχρι τον μαθητή Λυκείου, είτε ως χώρος πολιτιστικής εκπαίδευσης είτε ως ευκαιρία ανάπτυξης των δεξιοτήτων που θα συνοδεύουν τον ενήλικα του αύριο».

Το να ρωτάς την Donatella Lombello, καθηγήτρια Ιστορίας της Παιδικής Λογοτεχνίας και Επιστημών Εκπαίδευσης στην Πάντοβα, επίμονη υποστηρίκτρια μαθημάτων και συναντήσεων για την πρόσδοση κύρους στο ρόλο του σχολικού βιβλιοθηκονόμου, ειδήμονα της λογοτεχνίας ως ευνοϊκού χώρου εκπαίδευσης και πρόσφατα συντονίστρια του 38^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Ένωσης Σχολικών Βιβλιοθηκονόμων, να μιλήσει για σχολικές βιβλιοθήκες είναι σαν να ζητάς από μία μέλισσα να μιλήσει για το μέλι. Η δουλειά της είναι και πάθος της, μία εργασία με κίνητρα που συνοδεύεται από την επιθυμία να κάνει κοινών των γνώσεών της τους άλλους.

Τι ακριβώς πρέπει να είναι σε θέση να κάνει ο βιβλιοθηκονόμος του 21ού αιώνα;

«Η εκπαιδευτική αποστολή κινείται σε δύο επίπεδα: στην εκπαίδευση του αναγνώστη και στη διάπλαση του μαθητή-ερευνητή. Από τη μία έχουμε τον ειδικό που τοποθετεί το υλικό της βιβλιοθήκης με γνώση ακόμα και των ειδικών τεχνικών για την προσέλκυση των επίδοξων αναγνωστών, που επεξεργάζεται τις πληροφορίες για να μπορεί να τις προσφέρει σε μαθητές και σπουδαστές και προετοιμάζει τους χώρους της βιβλιοθήκης για να ενθαρρύνει την επαφή του παιδιού με διαφορετικές ευκαιρίες από τις πασίγνωστες και συνηθισμένες που προτείνονται στα παιδιά (Τζερόνιμο Στίλτον, Χάρι Πότερ και παρόμοια «εκδοτικά» φαινόμενα). Εν ολίγοις, μετέρχεται όλα τα μέσα για να εξοικειώσει τα παιδιά με την ανάγνωση και να διαμορφώσει ενθουσιώδεις αναγνώστες. Ένας δεύτερος ρόλος, όχι αποκομμένος από τον πρώτο, πρέπει να είναι εκείνος της εκπαίδευσης του ερευνητή, του αυτόνομου μαθητή σε θέση να κινείται ανάμεσα σε πηγές έντυπης, ηλεκτρονικής ή υλικής μορφής. Είναι όλα «αδρανή» στοιχεία που ο βιβλιοθηκονόμος με επιδεξιότητα και εμπειρία «εκθέτει» πράγματι μπροστά στα μάτια των νέων, τους δίνει ζωή συνδέοντάς τα και υποδεικνύοντας διαδρομές έρευνας και δυνατές εξελίξεις,

εγείροντας περιέργεια και πάθος. Βοηθώντας καθηγητές και μαθητές να προσανατολιστούν σε έναν κόσμο που μπορεί να φαίνεται σαν λαβύρινθος χωρίς έξοδο για όποιον δεν έχει τα κατάλληλα εργαλεία και που αντιθέτως οδηγεί ακόμα και τους μικρότερους αναγνώστες, με την κατάλληλη καθοδήγηση, στην ανακάλυψη διαρκώς νέων οριζόντων».

Ποιές είναι οι εφικτές στρατηγικές για όσους καθοδηγούν στον κόσμο της ανάγνωσης;

«Κατ' αρχήν ο βιβλιοθηκονόμος διαβάζει πάρα πολύ, κυρίως λογοτεχνικά κείμενα. Ενίοτε γνωρίζει σε βάθος ποια μυθιστορήματα έχουν εκπαιδευτική αξία, ποια είναι απαιτητικά ή πιο ανάλαφρα, ποια θίγουν ευαίσθητα θέματα (ενδοσχολική βία, θάνατος, ανάπτυξη...). Έπειτα ενημερώνεται για εξειδικευμένα περιοδικά, προσφέρει βοήθεια στα προγράμματα του σχολείου όπου εργάζεται, γνωρίζει και ξέρει να διδάσκει μεθόδολογίες έρευνας στο σχολικό πλαίσιο. Σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν υπολογιστεί 60 διαφορετικές μέθοδοι καθοδήγησης. Στην Πάντοβα η εκπαίδευση των μελλοντικών καθηγητών τεκμηριωτών και όποιου αναζητάει εξειδικευμένες γνώσεις στην *πληροφοριακή παιδεία* βασίζεται στη μέθοδο των "six big skills" [έξι μεγάλες δεξιότητες] του Eisenberg και Berkowitz, που προβλέπει συστηματική και σταδιακή προσέγγιση για να καταστήσει τους σπουδαστές «ικανούς» να χειρίζονται οποιοδήποτε πρόβλημα και να προσπαθούν να το επιλύσουν».

Πώς έχει αλλάξει η μεθοδολογία της έρευνας;

«Το ζήτημα είναι σχετικά νέο για το αντικείμενο και μελετήθηκε από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 όταν εκπονήθηκε μία μέθοδος, που βασίστηκε αρχικά σε πέντε βήματα, στα οποία αργότερα προστέθηκε ένα έκτο, για να βοηθήσει τους σπουδαστές να προσανατολίζονται στην αναζήτηση των πληροφοριών με αφετηρία τις πηγές, ενώ ρυθμίστηκε και για την αναζήτηση πολυμέσων. Ξεκινάει κανείς από την επισήμανση του προβλήματος για να περάσει μετά στην αναζήτηση των πηγών, στη διερεύνηση των επισημανθέντων, στη διατύπωση μίας πιο συγκεκριμένης ανάγκης, στην επιλογή όσων θεωρούνται χρήσιμες μέχρι την τελική φάση της έρευνας. Το τελευταίο στάδιο είναι η αξιολόγηση του επιτευχθέντος αποτελέσματος που συνοψίζεται στην ερώτηση: όσα έχω βρει ανταποκρίνονται στο αρχικό ερώτημα; Πρόκειται για στάδια που μπορεί να είναι πολύπλοκα, αλλά δεν βλέπουν τον μαθητή μεμονωμένα: αυτός εντάσσεται σε ένα πλαίσιο αυτό καθαυτό εκπαιδευτικό – τη σχολική βιβλιοθήκη – και καθοδηγείται βήμα προς βήμα από τον βιβλιοθηκονόμο, τον οποίο εμείς καλούμε ακριβώς τεκμηριωτή γιατί ενεργοποιεί τα τεκμήρια, λέξη που ετυμολογικά προέρχεται από το λατινικό ρήμα *docere*, διδάσκω, μαθαίνω. Και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο εξυπηρετεί το υλικό της βιβλιοθήκης».

Είναι στάδια της δουλειάς που ήταν άγνωστα στα παιδιά και στους σπουδαστές μέχρι πριν από μερικές δεκαετίες

«Μία θετική εξέλιξη υπήρξε. Ωστόσο δεν έχει αλλάξει η βασική διατύπωση της μεθοδολογίας, που σήμερα συμβαδίζει με την ολοένα και πιο διαδεδομένη συνειδητοποίηση ότι μία στρατηγική προσέγγιση είναι θεμελιώδης για να παραδώσουμε στους μαθητές κάθε ηλικίας την περίφημη «εργαλειοθήκη», που είναι απαραίτητη για να κινηθούν στην κοινωνία της υπερφορτωμένης σε

πληροφορίες γνώσης. Αλλά το σύνολο των πληροφοριών δεν παράγει γνώση. Να γιατί σε σχολική ηλικία ο βιβλιοθηκονόμος αποτελεί ένα είδος πυξίδας, μία βοήθεια στον προσανατολισμό για μία συγκροτημένη και κριτική γνώση».

Το πρόβλημα προσανατολισμού έχει επιδεινωθεί με το διαδίκτυο. Οι σπουδαστές το χρησιμοποιούν ευρέως, συχνά εκμεταλλεύονται τις δυνατότητές του καλύτερα από τους καθηγητές τους, αλλά δεν αντιλαμβάνονται τα όρια και τα μειονεκτήματά του. Πώς αντιμετωπίζεται ένα εργαλείο που μεταβάλλει το χαρακτήρα της εκπαίδευσης;

«Το διαδίκτυο είναι ένα εκπληκτικό μέσο που χρησιμοποιούμε όλοι και θα το χρησιμοποιούμε όλο και περισσότερο. Αλλά δυσχέρανε περαιτέρω τον τρόπο σχεδιασμού μίας έρευνας και τη δυνατότητα να αποκτήσουμε ξεκάθαρες ιδέες μέσα στη θάλασσα της πληροφόρησης. Το βασικό σημείο έγκειται στο να γνωρίζεις να αξιολογείς τα τεκμήρια και τα κείμενα, ξεκινώντας από τον τρόπο με τον οποίο εντοπίζονται από τις μηχανές αναζήτησης. Οικογένειες, καθηγητές, βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να επιτύχουν ένα είδος «ηθικής συμμαχίας» που να επιτρέπει στους νεότερους να χρησιμοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τις πηγές του διαδικτύου. Στα μαθήματά μας στο Πανεπιστήμιο κάνουμε συχνά εργαστηριακές δραστηριότητες, όπου υπογραμμίζουμε τον κίνδυνο της έρευνας στο διαδίκτυο χωρίς κρίση: οι πρώτες σελίδες που εντοπίστηκαν σε μία έρευνα πάνω στο Ολοκαύτωμα είναι σχεδόν όλες νεοναζιστικού χαρακτήρα και ενώ στους σπουδαστές γίνεται φανερός ο κίνδυνος μη αξιόπιστων ή ακόμα και παραπλανητικών πηγών, στους νεότερους μαθητές που πιθανόν εργάζονται χωρίς κατάλληλη καθοδήγηση, αυτό το εμφανές θα μπορούσε να μην γίνει αντιληπτό».

Στο Abano διεξήχθη το 38^ο Διεθνές Συνέδριο της Ένωσης Σχολικών Βιβλιοθηκονόμων. Η αντιπαράθεση ανάμεσα σε κορυφαιούς ειδικούς σε διεθνές επίπεδο οδήγησε σε νέες αποκαλύψεις «κάτω από τα φώτα των προβολέων»;

«Το Συνέδριο υπήρξε σημαντική ευκαιρία πολιτιστικής ανταλλαγής μεταξύ αντιπροσώπων από 80 χώρες από τις πέντε ηπείρους. Όλοι όσοι έλαβαν μέρος – καθηγητές Πανεπιστημίων και σχολείων κάθε τύπου, σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι, ειδικοί του χώρου και των εξειδικευμένων εκδοτικών οίκων – επισήμαναν συγκεκριμένες μεθόδους και δράσεις που υλοποιήθηκαν σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Υπάρχουν πολλές προτάσεις που μπορούν να προσαρμοστούν και σε άλλα πλαίσια, καθώς και στο ιταλικό. Αν και σε μας η μορφή του σχολικού βιβλιοθηκονόμου είναι ακόμα σκιώδης, γιατί δεν έχει θεσμοθετηθεί και κινδυνεύει να εξαφανιστεί για πάντα, αν επικρατήσει η λογική της εξοικονόμησης με κάθε τρόπο. Σήμερα η Ιταλία μπορεί να παρουσιάσει εξαιρετικές εμπειρίες που έχουν υλοποιηθεί σε όλη τη χώρα. Τις περισσότερες φορές όμως διοργανώνονται από ενθουσιώδεις ανθρώπους και εξαρτώνται περισσότερο από την ευαισθησία φωτισμένων σχολικών διευθυντών παρά από συγκεκριμένες υπουργικές κατευθυντήριες γραμμές. Χωρίς διαδρομές που να ξεφεύγουν από τον αυτοσχέδιο χαρακτήρα, οι σχολικές βιβλιοθήκες, όταν υπάρχουν, κινδυνεύουν να παραμείνουν τόποι θλιβεροί και σκονισμένοι, ενώ πολλοί νέοι θα συνεχίσουν να πορεύονται χωρίς πυξίδα για τον προσανατολισμό τους στην κοινωνία της γνώσης».